

Inteligența Artificială și e-Justiția în contextul societății avansate

**Av. Mirela Costache
Baroul Dolj**

În cadrul ședinței plenare a C.C.B.E. ce s-a ținut în Porto pe 17 Mai, lucrările au fost deschise de discursul domnului Nuno Ataíde, președintele Curții de Apel din Porto și cel al domnului Paulo Pimenta, președintele Consiliului Regional din Porto al Baroului portughez și membru al Comisiei de la Veneția, care a subliniat rolul fundamental al profesiei juridice și importanța crucială a conservării statului de drept în aceste vremuri dificile.

Au fost anunțate evenimentele viitoare, cum ar fi atelierul C.C.B.E. privind impactul legislației referitoare la combaterea spălării banilor și a celei fiscale din perspectiva privilegiului profesiei juridice, care va avea loc la data de 27 iunie la Bruxelles, precum și o conferință comună C.C.B.E.-F.B.E. privind autoreglementarea, ce va avea loc la 25 octombrie în Lisabona.

De asemenea, au avut loc informații cu privire la ultimele noutăți privind concursul comun E.R.A.-C.C.B.E., TINERII AVOCAȚI, cu privire la înscrierile ce vor începe la 1 iunie 2019 pentru concursul din 2019-2020. Competiția urmărește să reunească viitorii avocați din diferitele țări europene încă din momentul stagiaturii, pentru a le permite să împărtășească valori comune, să facă schimb de experiențe și să abordeze perspective noi din domeniile lor de interes. Construirea unei veritabile culturi juridice europene și stimularea asocierilor între profesioniștii din domeniul juridic din diferite state membre vor contribui la consolidarea libertății, securității și justiției în UE.¹

C.C.B.E. a adoptat amendamente privind principiul competenței profesionale a avocatului (principiul g) din Carta Principiilor Fundamentale ale Avocatului European). Având în vedere utilizarea de către avocați a inteligenței artificiale și a altor tehnologii relevante, s-a adăugat acum o nouă teză la principiul g) din cartă, conform căreia un avocat trebuie să cunoască beneficiile și riscurile utilizării tehnologiilor relevante în practica sa.

Astfel au fost făcute unele modificări suplimentare chiar la textul original al Cartei:

“Este evident că avocatul nu poate consilia sau reprezenta în mod efectiv clientul, dacă nu are o pregătire profesională corespunzătoare. Avocatul trebuie încurajat să participe la cursuri de post-calificare adecvată (dezvoltare profesională continuă) pentru a ține pasul cu schimbările relevante, legislative și jurisprudențiale, inclusiv schimbările din mediul tehnologic și economic în care activează. Avocatul trebuie să fie conștient de beneficiile și riscurile utilizării tehnologiilor relevante în practica sa. Regulile profesionale subliniază că avocatul nu trebuie să preia un caz ce nu ține competența sa².”

În cadrul plenului s-au dezbătut numeroase teme de actualitate precum Statul de Drept, E-

¹ Mai multe informații sunt disponibile pe site-ul proiectului, <https://younglawyerscontest.eu>

²https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf, p.9” Principle (g) – the lawyer’s professional competence: It is self-evident that a lawyer cannot effectively advise or represent his or her client unless the lawyer undertakes the appropriate professional education and training. A lawyer should be encouraged to undertake appropriate post-qualification training (continuing professional development) in order to keep abreast of changes in law and practice, including changes in the relevant technological and economic environment in which he or she works. A lawyer should be aware of the benefits and risks of using relevant technologies in his or her practice. Professional rules often stress that a lawyer must not take on a case which he or she is not competent to deal with.”

Justiția, Era Digitală, Codul European al Afacerilor sau propunerea privind Convenția Europeană a Profesiei de Avocat.

Anul acesta în 2 și 3 mai, C.C.B.E. a participat la Conferința "*e-Justiție – provocări și oportunități în Era Digitală*" organizată la București de Ministerul Justiției din România în contextul Președinției Române a Consiliului Uniunii Europene și a Comisiei.

Scopul acestei conferințe a fost acela de a discuta cu specialiștii IT, practicienii și factorii de decizie din sistemul judiciar, oportunitățile și provocările reprezentate de ritmul rapid al progresului tehnologic, precum și aspectele filozofice și etice generate de implementarea unor astfel de instrumente în domeniul justiției.

În acest sens, au fost organizate sesiuni de discuții, concentrate pe diferite aspecte privind e-Justiția, cum ar fi Planul de Acțiune European e-Justiție 2019-2023, Sistemul European de Schimb Digital e-Dovezi, soluțiile din sectorul privat, probleme juridice și etice, inteligența artificială, Blockchain, Automatizarea Proceselor Robotice etc.

Thierry Wickers, Președintele Comitetului pentru Viitorul Profesiei Juridice și Serviciilor Juridice din cadrul C.C.B.E., a reprezentat C.C.B.E. la sesiunea privind "*Utilizarea inteligenței artificiale în domeniul justiției*". În prezentarea sa, a subliniat activitățile pe care C.C.B.E. le-a întreprins în legătură cu inteligența artificială, (A.I.-Artificial Intelligence), subliniind contribuția Consiliului la realizarea "*Carta etică europeană privind utilizarea inteligenței artificiale în sistemele judiciare și mediul lor*" adoptată de CEPEJ³ în decembrie anul trecut.

C.C.B.E. este, de asemenea, membru al grupului de experți al Comisiei pentru răspundere și tehnologii noi, iar în 2017 a publicat o carte electronică intitulată "*Inovarea și viitorul profesiei juridice în Europa*", care evaluează în mod critic oportunitățile și amenințările cu care se confruntă profesia juridică și sistemele de Justiție în următorii ani.

În ceea ce privește utilizarea A.I. de către instanțe, C.C.B.E. a subliniat necesitatea unor standarde etice și a unor principii de bază pentru a contrabalansa efectul potențial perturbator al A.I. asupra echității procesului, mai ales în raport cu imparțialitatea, transparența, corectitudinea și legalitatea procedurilor judiciare.⁴

Ion Popa, secretar de stat în cadrul Ministerului Justiției, în deschiderea lucrărilor, a subliniat faptul că "*dezvoltarea și îmbunătățirea continuă a instrumentelor informatice puse la dispoziția atât a celor care înfăptuiesc justiția, cât și a justițiabililor, sunt condiții sine-qua-non ale evoluției unui sistem judiciar. Mai mult, în situația noastră, a statelor membre, considerăm că trebuie să acordăm o atenție deosebită facilitării cu ajutorul tehnologiei a cooperării transfrontaliere europene*".⁵

În preocuparea sa de a ține pasul cu noua revoluție din domeniu și anume inteligența artificială în domeniul justiției, C.C.B.E. a organizat anul trecut la Lille - Franța, conferința „*Artificial Intelligence and Human Justice*”

Au fost puse în discuție teme precum noile abilități necesare profesiei de avocat în contextul digitalizării, necesitatea simplificării modului de a transmite informațiile juridice fără a afecta calitatea și securitatea acestor informații

Martin Slijkhuis, responsabilul Microsoft pentru Europa de Vest pe probleme de siguranță publică și securitate națională a ridicat problema regulilor ce vor fi aplicate colectării și utilizării datelor judiciare în contextul în care inteligența artificială necesită accesarea unui imens volum de astfel de date, unele anonimizate, produse în cea mai mare parte de către avocați, punându-se întrebarea dacă în astfel de circumstanțe vor mai putea fi accesate de către aceștia.

³Comisia Europeană pentru Eficienta Justiției (CEPEJ) a Consiliului Europei a adoptat primul text european care stabilește principiile etice privind utilizarea inteligenței artificiale în sistemele judiciare disponibilă pe:

<https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

⁴https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Newsletter/CCBEINFO81/EN_newsletter_81.pdf#Art_03

⁵<http://www.just.ro/en/conferinta-e-justitie-provocari-si-oportunitati-in-era-digitala-20-21-mai-2019/>

În aceeași perioadă, CCBE a participat și la conferința "e" meets justice, organizată la Lisabona, în cadrul proiectului "e-CODEX Plus" în colaborare cu școala de Drept Erasmus a Universității Erasmus din Rotterdam, ce rulează proiectul "Building EU Civil Justice". Evenimentul a adus împreună cadre universitare, specialiști IT și juriști pentru a discuta în special despre cum se va dezvolta e-Justiția și cum e-CODEX ar putea fi instrumentul prin care conceptul ar putea fi îmbunătățit.

Digitalizarea, aflată în continuă creștere, aduce noi provocări odată cu dezvoltarea comerțului on-line și a creșterii numărului de tranzacții transfrontaliere care implicit conduce la o creștere a numărului de litigii cu elemente de extraneitate. În acest context accesul la justiție și la mecanisme adecvate de despăgubire a părților devine extrem de dificil având în vedere că cererile părților sunt guvernate de proceduri legale diferite, costuri diferite, limbaje diferite.

Prin urmare, adaptarea sistemelor juridice proprii statelor membre la nevoile cetățenilor devine crucială și deși există modalități multiple pentru atingerea unui astfel de obiectiv, comunicarea electronică rămâne esențială. Construirea unei infrastructuri proprii dezvoltării "e-justiției" devine esențială și în această privință e-CODEX⁶ poate fi un instrument valoros care să permită schimburi digitale de date cu referire la cazuri, să conecteze digital părțile și instanțele într-o singură interfață.

*"Justiția nu are granițe. e-CODEX (e-Justice Communication via Online Data Exchange) asigură acces facil la justiție, pentru cetățeni și profesioniști din domeniul afacerilor și juridic peste tot în Europa. Crearea unei Europe mai echitabile și mai sigure este una dintre prioritățile Comisiei Europene și fundamentală pentru realizarea unei adevărate piețe unice. Accesul la justiție nu trebuie descurajat de varietatea complexă a diferitelor noastre sisteme juridice. De exemplu, în cererile de chemare în judecată cu valoare redusă, căsătorii transfrontaliere sau în materie penală. Cooperarea judiciară transfrontalieră este esențială pentru mobilitatea cetățenilor și a întreprinderilor în Europa. Într-o societate din ce în ce mai digitală, o astfel de cooperare se bazează pe soluții de e-justiție pentru a facilita interacțiunea dintre diferiți actori națională și europeni în procedurile legale"*⁷

C.C.B.E. a susținut inițiativele UE din domeniul e-justiției, încă de la început, în special prin participarea la un număr mare de proiecte europene, la dezvoltarea acestora, proiecte precum *Fiind a Lawyer*, *Me-CODEX* sau *Evidence2e-CODEX*. De fapt, tehnologia și inovația în domeniul justiției devin rapid un domeniu de interes deosebit pentru C.C.B.E. precum dezvoltarea instrumentelor și platformelor pentru o e-justiție transfrontalieră ce va avea un enorm impact asupra activității tuturor avocaților. C.C.B.E. își afirmă convingerea că instrumentele de e-justiție, dacă sunt dezvoltate și implementate cu prudență pot îmbunătăți considerabil activitatea avocaților precum și calitatea și celeritatea justiției.

C.C.B.E., vocea profesiei juridice europene, manifestă o constantă și profundă preocupare în dezvoltarea sistemelor alternative, adecvate unei societăți avansate, care să faciliteze accesul la procedurile judiciare digitale tuturor părților implicate într-un proces, iar avocaților să le permită exercițiul tuturor drepturilor procedurale existente în sistemul clasic de justiție precum și a îndatoririlor deontologice și legale.

⁶e-CODEX, e-Justice Communication via Online Data Exchange este un sistem electronic ce furnizează acces facil la justiție, pentru cetățeni și profesioniști din domeniul afacerilor și juridic din statelor membre.

⁷<https://www.e-codex.eu/about> "Justice is borderless. e-CODEX (e-Justice Communication via Online Data Exchange) provides easy access to cross-border justice for citizens, business and legal professionals all over Europe. Creating a more just and secure Europe is one of the priorities of the European Commission and fundamental to achieving a true Single Market. Access to justice should not be discouraged by the complex variety of our different legal systems. For example, in taking cross-border small claims to court, transborder marriages or dealing with criminal matters. Cross-border judicial cooperation is crucial to the mobility of citizens and businesses in Europe. In an increasingly digital society, such cooperation relies on e-Justice solutions to facilitate the interaction between different national and European actors in legal procedures."